

Horka spalují krajinu. Zubři a divocí koně snižují riziko požárů v přírodě

5.8.2026 - | Česká krajina

Dlouhodobé sucho provázané opakovanými teplotními extrémy výrazně zvyšují riziko požárů v krajině. Podle odborníků je potřeba zavádět preventivní opatření, která rizika požárů zásadně omezí. Mezi nejúčinnější a nejlevnější patří odstraňování vůbec nejhořlavějšího materiálu, kterým je v krajině suchá tráva. Nejefektivněji ji odstraňuje přirozená pastva velkých kopytníků, jako jsou divocí koně a zubři.

„V souvislosti s požáry v krajině si veřejnost obvykle vybaví hořící les. Přitom mezi nejhořlavější materiály v přírodě patří suchá tráva. Právě snadné vznícení vysoce hořlavé suché travní biomasy stojí na počátku většiny požárů. Nejenom, že se v suchém a horkém počasí snadno vznítí, ale plameny se v ní šíří s obrovskou rychlostí,“ upozorňuje Miloslav Jirků z Biologického centra Akademie věd České republiky.

Rozsah ploch porostlých suchou travou se přitom v Česku v posledních desetiletích výrazně zvyšuje. Souvisí to s celkovou změnou hospodaření člověka v krajině. Její využívání je buď příliš intenzivní, nebo naopak chybí úplně. „Nejrůznější okrajové a opuštěné plochy zarůstají expanzivními druhy trav, které s v létě mění ve stojící seno a stávají se ideálním prostředím pro vznik a šíření požárů. Velcí kopytníci, jako jsou divocí koně, zubři nebo zpětně šlechtění pratuři, jsou unikátní mimo jiné schopností a ochotou spásat i velmi neúživné porosty trav, včetně takzvané stařiny. Běžná hospodářská zvířata ji žerou jen v nouzi. Malý dobytek jako ovce, stejně jako jelenovití, natož menší zvěř ji pak nežerou vůbec. Nejsou k tomu totiž biologicky vybaveni. Bez velkých kopytníků se suchá tráva v krajině hromadí a s jejím množstvím narůstá i riziko požárů. Jedinou bezpečnou alternativou je sečení a odvoz biomasy, což je extrémně nákladné a v mnoha situacích nereálné,“ doplnil Miloslav Jirků.

Řada evropských zemí se na nový normál extrémních veder, sucha a požárů intenzivně připravuje. „Právě kvůli omezování rizika požárů v krajině dováží v posledních letech Španělsko desítky zubrů z celé Evropy. Rezervace s velkými kopytníky přibývají také v Německu nebo v Nizozemí. Nespornou výhodou velkých kopytníků je, že jejich využití k protipožární prevenci je velmi levné,“ navázal Dalibor Dostál, ředitel ochranné společnosti Česká krajina. Ta v roce 2015 ve spolupráci s vědci založila milovickou rezervaci velkých kopytníků a v posledních letech vyváží zubry a další býložravce do celé Evropy. Právě i kvůli snižování rizika požárů v tamní přírodě.

Velcí kopytníci působí jako prevence proti šíření plamenů v krajině hned dvojím způsobem. Především spásáním dramaticky snižují objem suché biomasy v přírodě. Kromě toho vytvářejí v krajině pravidelnou síť stezek, které fungují jako přirozené protipožární bariéry a dokáží zastavit začínající požáry, ještě než se rozhoří do velkého rozsahu. Vědci upozorňují, že existence rozsáhlých ploch stařiny v krajině není přirozený stav. „Velcí býložravci byli po miliony let přirozenou součástí ekosystému. Teprve poté, co je člověk vyhubil, začalo v krajině výrazně přibývat požárů. Pokud chceme zavést rychlou, levnou, a hlavně dlouhodobou prevenci před požáry, je třeba velké kopytníky do krajiny vracet. Zkušenosti ze zahraničí i z prvních projektů v Česku ukazují, že je to možné nejenom v nedotčené přírodě, ale prakticky kdekoli, od okrajů velkoměst přes kulturní krajinu až po intenzivně využívané vojenské prostory. Čím dříve začneme, tím menší škody na majetku, zásobách dřeva a kdekoli jinde požáry. Také vzhledem k nejisté budoucnosti a trvale rostoucím cenám není na co čekat. Čím dříve začneme, tím budou preventivní opatření levnější,“ uzavírá Miloslav Jirků.

Na podporu projektů návratu velkých kopytníků do české přírody může veřejnost přispět prostřednictvím portálu pomahamekrajine.cz .

Ochranářská organizace Česká krajina na projektech spojených s ochranou přírody spolupracuje s experty z Biologického centra Akademie věd České republiky, Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, Univerzity Karlovy v Praze, Ústavu biologie obratlovců Akademie věd České republiky, Botanické zahrady hlavního města Prahy, Zoo Liberec, České zemědělské univerzity v Praze, Mendelovy univerzity v Brně, Masarykovy univerzity v Brně a dalších odborných institucí.

Projekty návratu a ochrany velkých kopytníků podporuje Akademie věd ČR v rámci programu Strategie AV 21, Záchrana a obnova krajiny, dále společnosti Nadace PPF, Nadace Kooperativa, Nadace Qminers, Nadace Benetheo, E.ON, JRD, CTP, Nadace O, Nadační fond rodiny Malých, Accace, Nadace Tipsport, ČEPS, Carborundum Electrite, Amanita Design, DARRÉ, Manufaktura, Linde, Semix, ProfiG2, Bird & Bird, Hornbach, Printwell, Delta Light Czech, LaNiche, Payton Legal, Projan Service, Bříza & Trubač, advokátní kancelář, Vertue, Beire, Pro živou zahradu, JK Jitka Kudláčková, Nadace ČEZ, Megabooks CZ, Net4Gas, Pivovar Zubr, Cestovní kancelář Periscope Skandinávie, Abrasiv, Hotelová škola Poděbrady, Operační program Životní prostředí, Státní fond životního prostředí, Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, Středočeský kraj, Jihomoravský kraj, Město Milovice, Město Benátky nad Jizerou, American International School ve Vídni, milovická Mateřská škola Kostička, sdružení Přátelé a rodáci Milovic i veřejnost.

Foto: Michal Köpping

<https://www.ceska-krajina.cz/7689/horka-spaluji-krajinu-zubri-a-divoci-kone-snizuji-riziko-pozaru-v-prirode>